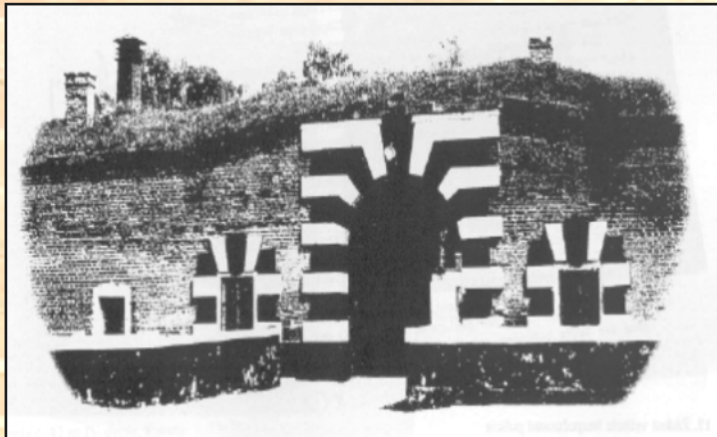

MALÁ PEVNOST TEREZÍN

VÝVOJ REPRESIVNÍHO ZAŘÍZENÍ

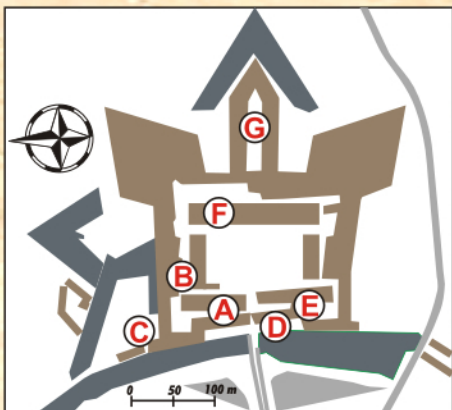
INFORMAČNÍ LIST KE VZDĚLÁVACÍMU SEMINÁŘI V PAMÁTNÍKU TEREZÍN

Terezínská pevnost se do našich dějin zapsala natrvalo jako místo, kde v období druhé světové války umíraly tisíce nevinných lidí z důvodu svého přesvědčení a nebo dokonce jen pro svůj rasový původ. V červnu 1940 vznikla v Malé pevnosti policejní věznice gestapa a v listopadu 1941 bylo v Hlavní terezínské pevnosti, tedy v samotném městě Terezín, zřízeno ghetto pro Židy.

Vchod do Malé pevnosti

Terezínská Malá pevnost vystupuje jako represivní zařízení již od počátku své existence. Stala se jedním z nejtěžších vězení pro politické odpůrce monarchie různých národností. Byl zde vězněn např. řecký revolucionář Alexandr Ypsilanti. Po vypuknutí 1. světové války byli ve zdejších celách vězněni také hlavní organizátoři sarajevského atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este: Princip, Cabrinovič, Stjepanovič, Kranjčević, Djukič a Grabež.

Legenda:

- A. Na správním dvoře se nacházely kanceláře věznice.
- B. První dvůr byl po celou dobu války využíván jako mužské oddělení. Jeho část byla od 20.3.1945 vyklizena pro vězně soudního oddělení pankrácké věznice v Praze.
- C. Objekt ve valech, dřívě sklad, se po zřízení vězeňských cel stal součástí prvního dvora. Od března do října 1944 sloužil jako ženské oddělení. Později zde vznikla vězeňská nemocnice.
- D. Na druhém dvoře (od roku 1943 tzv. třetí dvůr) byli původně umístěni muži, od června 1942 ženy a od března do června 1944 vězni koncentračního tábora Flossenbürg.
- E. Třetí (tzv. dílnský) dvůr obývali vězni, pracující v tamějších dílnách a ve stavebním komandu.
- F. Objekt stáji, v jehož části se nacházely cely pro tzv. prominentní vězně.
- G. Čtvrtý (mužský) dvůr, dobudovaný v roce 1944 pro zvýšení kapacity věznice.

Policejní věznice gestapa 1940 - 1945

Plnění věznice na Pankráci a na Karlově náměstí vedlo pražskou řídicí úřadovnu gestapa k hledání nových prostor a nejvhodnějším objektem pro tento účel se nakonec ukázal být Terezín.

Tabule s názvem věznice

Dne 10. června 1940 byla Malá pevnost převzata gestapem a byla zde zřízena pobočka pankrácké věznice gestapa v Praze. Nikdo zřejmě netušil, že se brzy stane jedním ze symbolů nacistické perzekuce českého národa a bude přirovnávána k hitlerovským koncentračním táborům. Oficiální název zněl: Geheime Staatspolizei Staatspolizeileitstelle Prag - Polizeigefängnis Theresienstadt. Dne 10. června 1940 dorazil do Malé pevnosti i budoucí velitel věznice Heinrich Jöckel.

H. Jöckel s dozorcí v Malé pevnosti v roce 1941

Složení a počty vězňů

V letech 1940 - 1945 předaly služební gestapa do terezínské věznice na 27 000 mužů a 5 000 žen. Jednalo se převážně o české politické vězně, ale byli zde také občané SSSR, Poláci, skupiny britských a francouzských zajatců a také osoby různých národností z evakuačních transportů smrti v samém závěru války. Malou pevností prošlo asi 1 500 Židů, převážně z území protektorátu.

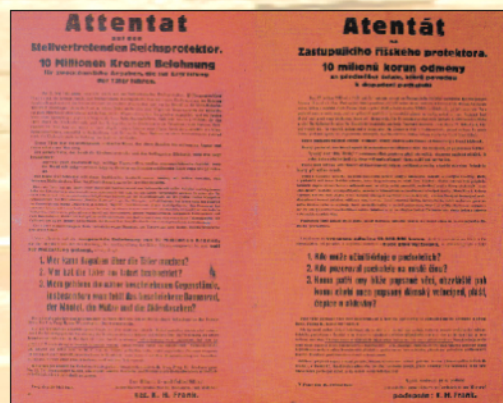
Počty vězňů v jednotlivých obdobích kolísaly, měly však trvale vzestupnou tendenci. Zatímco v roce 1940 byl průměrný počet vězňů asi 150, v posledních týdnech války byla věznice přeplněna a stav dosáhl 5 500 vězňů.

Malá pevnost a její role v období heydrichiády

Po atentátu na Reinharda Heydricha dne 27. 5. 1942 se měni složení vězňů v Malé pevnosti. Nastalo masové zatýkání českých občanů a tehdy přicházejí do zdejší věznice první ženy. Postupně zde bylo vězněno např. 7 lidických žen, matek dětí do 1 roku. Do Terezína byly také přivezeny věci a dobytek z vypálených Lidic. V této době se zhoršilo chování dozorců vůči vězňům.

I v protektorátě samotném panovala velmi napjatá atmosféra. Stačilo pouhé upozornění některého německého občana, že se cítí nějakým způsobem ohrožen, a ihned docházelo k zatýkání. Tak byla v červnu 1942 dovezena do Malé pevnosti skupina 84 studentů dvou roudnických středních škol. Záminkou bylo, že chystají atentát na řídicího učitele německé obecné školy. Celou akci pak zaplatilo životem 13 studentů, 2 z nich přímo v Malé pevnosti.

Vyhlaška o pátrání po atentátnících

Cesty vězňů z Malé pevnosti do dalších koncentračních táborů

Terezínská věznice byla průchozím zařízením, vězni zde zpravidla nezůstávali dlouho. Byli odsud posíláni do jiných káznic a koncentračních táborů. Deportace směřovaly zejména do Buchenwaldu, Osvětimi, Flossenbürgu a Mauthausenu. Ženy byly zpravidla předávány do Ravensbrücku.

Pracovní nasazení

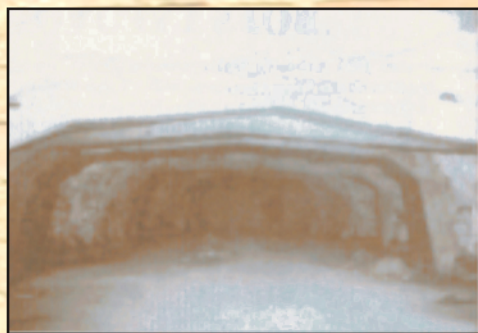
Pro nacisty měla Malá pevnost také ekonomický význam. Vězni byli využíváni jako pracovní síla. Za tím účelem byla vytvářena tzv. pracovní komanda, neboli skupiny vězňů vykonávající určitou práci. Nejprve to byla vnitřní komanda pro činnosti uvnitř věznice. V Malé pevnosti vznikly různé dílny, kde se vyráběl například pracovní nábytek pro kantýnu SS a kanceláře, rakve, drobnosti pro dozorce a zaměstnance gestapa. V tiskárně se zhotovovaly dopisnice a tiskoviny pro správu věznice. Stravování zajišťovala vězeňská kuchyně. Ženy pracovaly spíše příležitostně, např. šily a spravovaly oblečení, obdělávaly okolní pole.

Později vznikala také venkovní komanda, která pracovala v zemědělství, průmyslu a na komunikacích. Mimo Malou pevnost pomáhali vězni např. připravovat sklepy bývalého Labsko-zámeckého pivovaru v Litoměřicích pro válečnou výrobu (Kommando Elbschloss), jiné komando upravovalo železniční trať nebo vykládalo vagony (Kommando Reichsbahn) a další.

Odchod pracovního komanda

Vězni Malé pevnosti pracovali také na výstavbě podzemních továren s označením Richard I. a II. v prostorách bývalého vápencového dolu nedaleko Litoměřic. Tzv. Kommando Richard patřilo k těm nejobávanějším. Kromě vězňů z Malé pevnosti se na stavbě podíleli zejména vězni z koncentračního tábora Flossenbürg. V Litoměřicích vznikla v roce 1944 jeho pobočka. Tímto táborem prošlo na 18 000 osob z mnoha evropských zemí.

Pohled do Richardu I.

V takto upravených podzemních prostorách probíhala od listopadu 1944 výroba součástí tankových motorů.

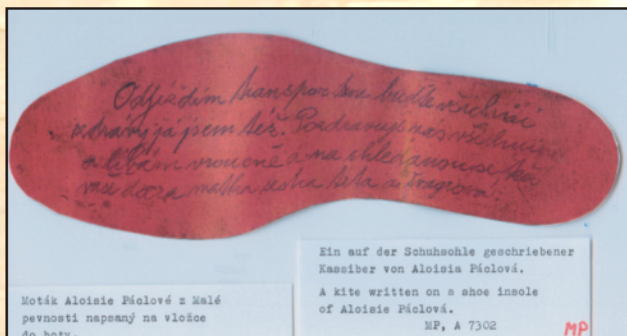
Úmrtnost byla vysoká, v důsledku epidemií, hladu a otrocké práce zemřelo za necelý rok na 4 500 vězňů. Tábor byl částečně evakuován v dubnu 1945 a na počátku května rozpuštěn.

Všední život vězňů

Každodenní život vězně probíhal podle zaběhnutého řádu. Vězeň byl při nástupu do věznice nejprve přiveden na správní dvůr, kde probíhala mnohdy až několikahodinová přijímací procedura. Každý odevzdal při příchodu své doklady a cennosti, obdržel vězeňský oblek, misku, lžici a příkrývku. Ženám byl ponecháván civilní oblek. Poté byla vězni přidělena cela.

Potravin byly přidělovány dle směrnic. Dávky se neustále zmenšovaly. Jediným přílepkem mohly být balíčky z domova, které však dozorcí mnohdy vykrádali.

Vězni byli v izolaci od svého okolí. Jediným legálním spojením s vnějším světem byl velmi omezený poštovní styk. Rozvíjelo se však i ilegální spojení s okolím, a to zejména pomocí motáků, které často obsahovaly důležitá sdělení o postupech gestapa, instrukce apod. Velké množství těchto zpráv pomáhalo předávat obyvatelstvo žijící v okolí Terezína.

Moták Aloisie Páclové z Malé pevnosti napsaný na vložce do boty.

Moták Aloisie Páclové z Malé pevnosti napsaný na vložce do boty

Kultura

Na nelidské podmínky ve věznicích reagovali vězni spontánní solidaritou. Průchozí charakter věznic bránil vytváření sevřených kolektivů, přesto však nezabránil duchovnímu a kulturnímu životu v celách. Příležitosti k nejrůznějším činnostem přicházely večer po práci, kdy byly cely uzavřeny. Vězni si vyprávěli o domově, o rodinách, o svém zaměstnání, literatuře... besedy často přerůstaly až v populárně naučné a odborné přednášky. Také duchovní nepřestávali ani ve věznicích plnit své poslání, vedli v celách kázání, vykládali Písmo svaté. Přiměřeně k podmínkám se zde slavily Vánoce, Velikonoce, výročí a svátky. Organizovaly se různé kulturní a zábavné programy, dokonce se i přes zákaz v celách zpívalo. Někteří vězni tajně zapisovali události prožité v Terezíně, jiní psali básně a kreslili.

Hračky, které vyrobily vězeňkyně pro své děti

Miloš Bič: Debata na cele

Umírání

Přes veškeré snahy a boj o přežití se ne všem vězňům podařilo dožít se konce války. Ubytování v přeplněných celách, nedostatečná hygiena, špatná strava a vysilující práce vedly ke zhoršování zdravotního stavu vězňů.

Nesnesitelné životní podmínky, krutost dozorců a popravy způsobily smrt stovek lidí. Ani jedno z evidovaných 2 600 úmrtí nelze považovat za přirozené.

Poslední dny věznic gestapa v Malé pevnosti

Na jaře 1945 se ve věznicích v Malé pevnosti i v nedalekém ghettu objevují první případy skvrnitého tyfu, který se začal záhy hrozivě šířit. Na pomoc nemocným přijeli na počátku května lékaři a zdravotníci z Prahy a z Roudnice n. Labem. Již 5. května, v den, kdy v Praze vypuklo povstání, dozorcí a strážní jednotka urychleně opustili Terezín. Vězni spolu se zdravotním personálem převzali kontrolu nad věznicí. V té době již přichází do Terezína materiální a zdravotnická pomoc. V dalších dnech sem přijel početný sovětský vojenský personál s lékaři, polními nemocnicemi a mobilními odšívovacími stanicemi. Teprve koncem května se podařilo epidemii zastavit. Tato akce si však vyžádala životy nejen mnoha vězňů, ale i lékařů a zdravotníků.

A přišel mír...

Po skončení války se stal Terezín poutním místem českého národa. Již v září 1945 se konal před Malou pevností Národní pohřeb exhumovaných obětí z terezínských věznic. Až do roku 1958 byly na Národní hřbitov před Malou pevností přemísťovány také ostatky obětí z terezínského ghetta a litoměřického koncentračního tábora.

Pro souzení válečných zločinců byly v ČSR ustaveny mimořádné lidové soudy, před kterými se ocitli někteří vysocí představitelé nacistického okupačního aparátu (K. H. Frank, H. Jöckel, někteří dozorcí z Malé pevnosti a další). Velitel věznic H. Jöckel byl litoměřickým mimořádným soudem odsouzen k trestu smrti. Tresty byly vykonány i na dalších pachatelích.

NĚKTERÉ Z OSOBNOSTÍ VĚZNĚNÝCH V POLICEJNÍ VĚZNICI GESTAPA V MALÉ PEVNOSTI

Vladislav Markvart
1924 - 1943

Student Vyšší průmyslové školy v Roudnici nad Labem. V roce 1942 byl v souvislosti s atentátem na Reinharda Heydricha a s přistoupením vztahu nacistů vůči českému obyvatelstvu spolu s dalšími studenty a studentkami této školy zatčen. Zatčení vyprovokoval svým udáním německý učitel Alfréd Bauer, který v Roudnici působil a v roce 1942 gestapu udal studenty roudnického gymnázia a průmyslové školy s tím, že je na něj chystán atentát. Vladislav Markvart byl tedy spolu s ostatními vězňem v policejní věznici gestapa v Malé

pevnosti v Terezíně. Odtud byl transportován do Osvětimi, kde 6. 4. 1943 zahynul.

Věra Vacková - Žahourková
1925

Věra Žahourková pochází z Tábora a v době zatčení studovala na gymnáziu. Aktivně zapojena do protinacistického odboje spolu s rodiči a starším bratrem, za což byli všichni gestapem zatčeni. Nejprve uvězněna ve věznici v Táboře, pak v květnu 1943 převezena do Malé pevnosti v Terezíně. Na cele ženského vězeňského dvora pořádala kulturní programy pro pobavení spoluvězeňkyň, zpívala a skládala básně. Věděla o písemných kontaktech z věznic přes civilního promítače Josefa Gruntoráda. V lednu 1944 odtransportována do KT Ravensbrück. Otec Jaroslav

Váček byl nacisty popraven, bratr zahynul v KT. Věra s matkou se dočkaly osvobození.

Miloš Bič
1910

Miloš Bič, doktor teologie, působil před válkou jako českobratrský farář v Domažlicích. V květnu 1940 byl za účast v odboji zatčen a do konce války prošel mnoha věznicemi, káznicemi a koncentračními tábory. V Malé pevnosti Terezín byl vězňem v letech 1943 - 1944. Po válce se stal profesorem na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze, byl také jejím proděkanem. Podílel se na ekumenickém překladu bible. V roce 1997 vyznamenán státním vyznamenáním - Medailí I. stupně Za zásluhy.

V Malé pevnosti maloval a vytvářel oficiální i ilegální tvorbu. Jeho oficiální tvorba v dílnách spočívala především v návrzích pohyblivých hraček, podle kterých se pak ve vězeňských dílnách samotné hračky vyráběly. Z ilegální tvorby se dochovaly portréty spoluvězňů, dále vězni zachyceni při různých činnostech, kresby interiérů cel a vězeňské prádelny.

Milada Horáková
1901 - 1950

Milada Horáková se zapojila do protinacistického odboje, stala se členkou vedení Petičního výboru „Věrní zůstaneme“. V srpnu 1940 byla zatčena gestapem, vězněna na Pankraci a od roku 1942

v policejní věznici gestapa v Malé pevnosti v Terezíně. V říjnu 1944 byla v Drážďanech odsouzena k 8 letům žaláře a do dubna 1945 vězněna v Aichachu u Mnichova.

Po válce byla poslankyní NS, předsedkyní Československé rady žen a místopředsedkyní Svazu osvobozených politických vězňů. Po převratu v únoru 1948 se vzdala politického mandátu a začala proti režimu bojovat. V září 1949 ji zatkl Státní bezpečnost. Horáková se stala obětí inscenovaného procesu, ve kterém byla ještě s dalšími odsouzena Státním soudem v Praze pro zločiny velezrady a vyzvědačství k trestu smrti. Přestože se na její obranu ozvala řada známých osobností v zahraničí, jako Albert Einstein, komunistický prezident K. Gottwald její žádost o milost zamítl. Poprava se uskutečnila brzy ráno v úterý 27. 6. 1950.

Vladimír Krajina
1905 - 1993

Byl vědcem, pedagogem, politikem. Za okupace se aktivně zapojil do odboje, pracoval v odbojové organizaci Politické ústředí, po jejím rozbití byl členem organizace Ústřední vedení odboje domácího.

V lednu 1943 byl zatčen gestapem, vězňem na Pankraci a v Malé pevnosti v Terezíně. Po osvobození se stal

generálním tajemníkem ČSNS. Pro komunisty se však stává nebezpečným oponentem. Po únoru 1948 byl zatčen, po intervenci prezidenta Edvarda Beneše propuštěn a krátce na to emigroval. V zahraničí se stal místopředsedou Rady osvobozeného Československa.

Karel Hříšl
1922 - 1945

Již ve svých dvaceti letech se začíná Karel setkávat s komunistickými myšlenkami.

V březnu 1944 spoluzakládá revoluční skupinu Předvoj, je jedním z jejích čelních představitelů a vydává stejnojmenný ilegální časopis. V říjnu 1944 je spolu s dalšími členy zatčen gestapem. V lednu 1945 je Karel transportován do terezínského policejní věznic. Dostává se do hromadné cely 41 na IV. dvoře, absolvuje však také další výslechy v Praze, poté je vrácen zpět do policejní

věznic gestapa a při poslední popravě v Malé pevnosti 2. 5. 1945 zastřelen.

Alena Divišová - Hájková
1924

Na počátku okupace ČSR byla Alena Divišová učednicí v krejčovském saloně na pražských Vinohradech. Mezi jejími přáteli bylo mnoho chlapců i děvčat považovaných podle norimberských zákonů za Židy. Spolu s dalšími kamarády se Alena rozhodla pomáhat všem, kteří se rozhodli nenastoupit do židovských transportů. Znamenalo to změnit jejich identitu - získat pro ně nové osobní doklady, jména, bydliště. Na jejich ilegální činnost gestapo upozornil konfident Holejko

a při zatýkání došlo díky nešťastné náhodě i na Alenu Divišovou. Byla zatčena 28. 3. 1943 a přes terezínskou Malou pevnost poslána do KT Ravensbrück. S dalšími vězeňkyněmi pak byla nasazena v německé válečné výrobě. Dočkala se osvobození.

Bohuslav Grabovský
1917 - 1944

Po vzniku protektorátu odchází Bohuslav Grabovský do Polska, kde se přihlásil do Cizinecké legie. Přes Francii odjíždí do Anglie, kde prošel speciálním výcvikem. Byl pak zařazen do tříletného desantu INTRANSITIVE, jehož úkolem bylo zničit či poškodit některé z nádrží minerálních olejů v Kolině. Skupina byla vybavena instrukcemi a v noci z 28. na 29. dubna 1942 vysazena v oblasti Křivoklátska. Vysazení desantu neulo pozornosti okupačních bezpečnostních orgánů. V období heydrichiády již gestapo o celém desantu vědělo a docházelo k postupnému zatýkání všech, kteří parašutistům jakkoliv pomohli.

V březnu 1943 byl Grabovský zatčen pardubickým gestapem a nucen ke spolupráci. Jelikož odmítl přidělované úkoly, byl na podzim 1943 uvězněn v Praze na Pankraci a poté v samotkách na I. dvoře Malé pevnosti Terezín.

V říjnu 1944 byl v rámci Sonderbehandlungu bez soudu popraven.

František Kocourek
1901 - 1942

Od dvacátých let 20. století se věnuje novinářské a reportážní činnosti. S fašismem se setkal již jako jednadvacetiletý mladý muž v Itálii. Od podzimu 1938 v rozhlasě veřejně vystupuje proti Hitlerovi. Patří mezi nejpobulárnější české reportéry. V době, kdy se nacisté snaží získat pro sebe populární publicisty, aby tím napravili své renomé ve světě, nabídl Kocourkovi možnost komentovat v březnu 1939 z balkónu pražského hotelu Šroubek přehlídku wehrmachtu. Kocourek přijal a předstíráním špatné znalosti němčiny nacisty zesměšňoval. Z dalšího působení na veřejnosti je

postupně odstraňován. Mikrofon ještě nějakou dobu nahrazuje přednáškami na venkově. V létě 1941 je zatčen, vyslýchán v Petschkově paláci, vězňem v policejní věznici gestapa v Malé pevnosti v Terezíně. Odtud je transportován do Osvětimi, kde v květnu 1942 umírá.

Emil František Burian
1904 - 1959

Pocházel z umělecké rodiny, vystudoval pražskou konzervatoř. Od dvacátých let 20. století stál u zrodu několika pražských avantgardních scén. Založil divadlo D 34. Za své protifašistické názory byl v roce 1941 zatčen a vězňem v policejní věznici gestapa v Malé pevnosti v Terezíně, poté v Dachau a v Neuengamme. V Dachau se stal členem táboraového orchestru. E. F. Burian přežil šťastnou náhodou také katastrofu lodi Cap Arcona na samém konci války. Tato a další dvě lodí s téměř deseti tisíci vězni nacisty poslány na moře jako terč anglickým

bombardérům. Burian si zachránil život skokem do vody. Po válce se vrátil k divadlu a pracoval v rozhlasu.

gen. Ludvík Krejčí
1890 - 1972

Ludvík Krejčí působil v letech 1933 - 1939 jako náčelník generálního štábu československé branné moci. Na počátku března 1939 byl zbaven funkce.

V policejní věznici gestapa v Malé pevnosti byl vězňem mezi říjmem 1941 a červencem 1942.

Z UMĚLECKÉ TVORBY VĚZŇŮ POLICEJNÍ VĚZNICE GESTAPA V MALÉ PEVNOSTI TEREZÍN

V Malé pevnosti se zrodila četná umělecká díla. Například skladatel Rudolf Karel zde zkomponoval některé partie opery *Tři zlaté vlasy* děda Vševeda. Výtvarníci E. Blažková, A. Bučánek, J. Brukner, S. Geisler, M. Bič, K. Štěch, K. Štípl a další jsou autory stovek portrétů spoluvězňů a výjevů z vězeňského života. Další desítky, snad i stovky vězňů, kteří by v normálním životě možná nenapsali ani jedinou báseň, se této činnosti věnovaly právě při svém věznění. Byl to důsledek vnitřního přetlaku z nahromaděného vzdoru, vzteku, zoufalství, nenávisti, hrůz, ale i nadějí, tužeb a očekávání. Stejně jako malování bylo také psaní poezie jedním z účinných ventilů, který vězňům přinášel dočasný únik ze světa, ve kterém žili. V tvorbě většiny z nich byla silným, inspirujícím zdrojem především touha po domově, po rodině a po svobodném životě. Současně je většinou zachycován také denní život uvězněných ve vši krutosti.

Všechna díla vznikala ve velice těžkých podmínkách, kdy vlastnit tužku a kousek papíru znamenalo riskovat život. Ukazují nám hrůzy války a fašismu z trochu jiného pohledu a především jsou autentickým svědectvím člověka, který tuto dobu prožíval.

Jindřich Karpíšek *Silnice*

Silnice z potu stavěná do vrchu se vine,
po ní mlčky a těžce stoupá dav,
pod ní do dávaly stříbrné Labe plyne
a dřímající město svléká noci háv.

Radobýl, Máchova hora milá
denně zří obraz ponurý...
Proč sudička národu v kolébku vila
osud tak zlý, plný béd a potupy?

Co síly, námahy a utrpení
na vše prožité nerad vzpomínám.
Silnice krve a ponižení
tebe se děším, tebe proklínám.

Jindřich Karpíšek *Richardští rytíři*

Přemnouhou každý zná báji
v zemi co pokladů až k nevíře
tajemná hora v nitru svém taji
s Václavem svatým chrabrý rytíře.

Spí. Hlavu v dlaních opřenou,
však jednou zase přijde jejich čas,
kdy brány Blaníku se otevrou
a vlasti ku pomoci přispěchají zas.

Nad městem zla a prokletí
ponuré táhlé návrší jest
v podzemí své rytíře skrývá
jak honosně do světa hlásá zvěst.

Rozbřeskem postavy vzpřímené
s uzlíčky stravy chudí jen kráčí
s večerem sedfené, hlavy skloněné,
pozvolna dolů k městu se vrací.

Nespí však. Nežijí vidinou,
nucenou práci rabů čas si krátí.
Věří, že dny poroby pomínou
svoboda a nový život se vrátí.

Často vše utichne. Vrtají jen
z Mostecká, Duchcova hrdí havíři
v koutku spí, sní krásný sen
znavení z Richarda rytíři.

Jindřich Karpíšek *Galeje*

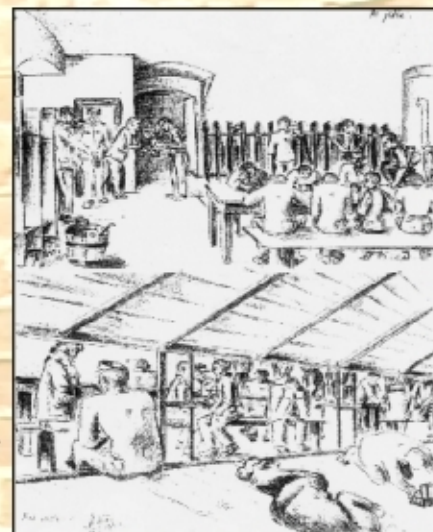
Děsivé místo v kraji znám
kam staletých stromů vedou aleje.
Prokleté místo jsou
moderních rabů galeje.

Kdo neprožil, neuvěří
o celá staletí v myslí vrací se zpět
do doby, kdy v okovech otroci
v galejích pluli v širý svět.

Dobytče více ceny má
u barbara než otrok člověk
za práci hlad a zase potupu
musíš vzít za vděk.

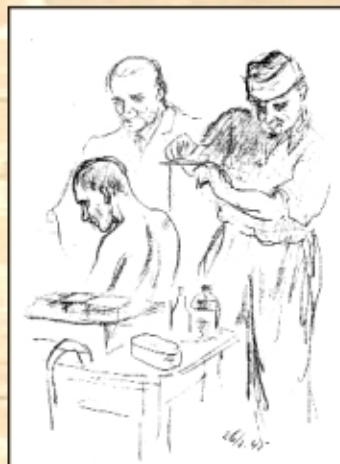
J. Kyles
Vězni s náradím

M. Bič
Při jídle
a Před nástupem

J. Kyles
Šachový turnaj na dvanáctce

J. Kyles
MUDr. Poňka operuje žiletkou na cele 41

S. Geisler
Portrét Jindřicha Karpíška

L. Haas
Cela na I. dvoře Malé pevnosti

Václav Kuttan *Bůh*

„Bůh je všade!“
řikal katecheta dětem.
Jeho naučení v paměť dobře vštíp si!
Dnes sedm kamarádů ti z cely vynášejí.
Dvanáct jiných se večer nevrátilo
a čísla jejich s poznámkou „gestorben“
jsou vyškrtnuta z bloku.
K večeri trochu bramborových slupek.
Kamarád Sergěj stojí u zdi brány,
několik hodin, až vysílením padne.
Od těch dob už více jsme ho neuzfeli.
A v noci čtyři kamarády
pro nic za nic umlátili posti.
A ráno zas jich devět vynášeli...

Neviděli jste tu mezi námi Boha?